

**Commentariorvm, Ac Dispvationvm In Primam Partem
Sancti Thomæ Tomvs ...**

Complectens ad viginti sex Quæstiones priores, centum & septem
Disputationes in Capita diuisas

Vázquez, Gabriel

Antverpiæ, 1621

Corollaria præcedentis doctrina. c. 4.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-80983](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-80983)

Templum
Sacerdotum
causam glo-
rie symbo-
lum, sicut
dicit Paulus.

Leuitici ministrabant, dicit esse ymbra futuro-
rum. De sacerdotibus enim ait: *Qui seruiunt ymbrae
futurorum*: hoc est, templo Salomonis, quo futu-
rum tabernaculum glorie celestis non manufa-
ctum figurabatur: id quod etiam cap. 9. fufius
prosequitur.

CAP. IV.

Corollaria precedentis doctrinae:

12. *Angul.*
Sensus lite-
ralis autem
quod al-
legorice,
aut spiritua-
lis dicitur
a patribus,
Augusti-
no, Grego-
rio, Ambro-
sio, Hierony-
mo, Cassia-
no.

AD maiorem eorum, quae diximus, perspicui-
tatem, quaedam obseruatione digna addenda
sunt. Primum est interdum Patres sensum litera-
lem sub metaphoris, & tropis conditum appellare
allegoricum, seu etiam spirituale. Allegoricum
appellauit August. epist. 48. vt dicemus in vltima
notatione, eo quod metaphoricè significetur.
Metaphora enim teste eodem Augustino 15. de
Trinitat. cap. 9. allegoria quaedam dici potest. Orige-
nes vero, Ambrosius, Hieronymus, & Cassianus
disput. praeced. cap. 1. commemorati spirituales
vocalunt, quod sub ipso cortice literae quodam-
modo occultè contineatur: cum tamen proprie
dicendus sit literalis, vt ibi late comprobauimus.
Contra vero mysticus sensus aliquando literalis
dicitur, quod sit ex intentione Spiritus sancti, vt
seq. disput. videbimus.

13. *Bergens.*

Secundum est, inter hos omnes Scripturae
sensus literalem esse praecipuum, si formalem ra-
tionem sensus, non rem ipsam, aut intentionem
Spiritus sancti consideremus. Significatio enim
voci primaria, & proxima praecipua est; ac
proinde significatum proximam secundum ra-
tionem significati praecipuum erit. Huiusmodi
autem est sensus literalis. Mysticus enim secun-
darius, & remotus vocibus est: rebus enim proxi-
me denotatur. Atque hoc modo vera esset sen-
tentia Burgenfis in additione super vtrumque
prologum Lyran ad 6. dubit. quæst. principalis,
cum docet, sensum literalem esse praecipuum in
Scriptura secundum dignitatem certitudinis, quia
certior est spirituali relatus ad speculationem in-
tellectus: vera inquam esset, si hoc tantum ideo
diceret, quia respectu nostri intellectus sensus
literalis proxime vocibus significatur, nec abscon-
ditus est, sicut mysticus: alioqui enim, cum mysti-
cus: etiam ex intentione Spiritus sancti signifi-
cetur, æque certus, & verus absolute dicendus est.
Mitto duas alias considerationes, quibus docet
sensem literalem praestantiorē esse, quod mi-
noris momenti videantur. Quod si rem ipsam
significatam attendamus, sensus mysticus, vt plu-
rimum, nobilior est: quamuis & oppositum non-
nunquam contingat, vt 1. cap. diximus. Nobilior
etiam, & praecipuus dici potest, si intentionem
Spiritus sancti spectemus; eo quod Scriptura ad
eum significandum tanquam ad finem principalem
inspirata sit.

1. Cor. 9.

Hanc sensus dignitatem, & primariam Spiritus
sancti intentionem, indicauit Paulus 1. ad Corin-
th. 9. circa illud Deuteronom. 25. *Non alligabis os
boni trituranti*. Cum dixit: *Nunquid Deo cura est de
bobus? an propter nos has vique scriptas sunt: nam propter
nos vique scriptae sunt, quoniam debet in spe arare, qui
arat*. Verum cum sensu literalis res dignior signifi-
catur, & mystico res minus nobilis, sensus mysti-
cus neque nobilior erit hac ratione, nec iuxta in-
tentionem Spiritus sancti primarius. Hoc poste-
riori modo plane concedit Burgen. veram esse

eorum sententiam, qui docent sensum mysticum
praecipuum esse. Admonet tamen frustra adduci
in probationem illius, illud Pauli 2. ad Corin-
thios 3. *Litera occidit, spiritus viuificat*. Nam si ibi
Apostolus de literalis, & spirituali sensu Scripturae
loqueretur, non tantum sensus literalis minus
nobilis esset, sed etiam noxius. Neque enim dixit,
Litera minus utilis est, sed occidit. Id autem concedere
esset absurdum. Literalis enim sensus, qui vere
literalis est, ab Spiritu sancto significatus, nunquā
occidit. Fateor quidem, quosdam Patres disputat.
praeced. cap. 1. allegatos dixisse, sensum literalem
aliquando noxium esse, id tamen solum dixerunt,
vt ibidem notauit cap. 2. quoties locus metaphori-
cus est. Quoniam si tunc acciperetur secundum
primariam significationem, non autem translati-
tiae, vere noceret. At sensum illum literalem non
esse, ibidem demonstrabimus.

Porro Paulus eo capite non de sensu literalis, sed
de litera legis, & veteris testamenti, cuius mini-
ster fuit Moyses, & de spiritu gratiae, & fidei, quem
ipse praedicabat, palam loquitur, vt notauit San-
ctus Thomas 1. 2. quæstio. 106. artic. 2. De litera
ergo legis, si destituatur spiritu gratiae, & fidei,
vere inquit occidere, vt passim admonet in epi-
stola ad Romanos, sic enim lex offendiculum
potius est, & occasio peccati, si desit adiutorium
gratiae, quo impleatur. De spiritu vero fidei rectè
asserit viuificare, praestat enim vires ad obseruan-
da praecepta legis: quæ *si fecerit homo, viuet in eis*
ad Galat. 3. non solum vita temporali, fugiendo
pœnam, sed etiam spirituali, consequendo ver-
am sanctitatem apud Deum. Fateor tamen hoc
testimonio Pauli vsum Ambrosium libr. 6. in Lu-
cam, cap. de responsione Iesu Simonem arguentis:
vbi effusionem vnguenti super caput Christi San-
ctus Doctor spiritualiter intelligit. *Litera enim*,
inquit ille, *occidit*. Paulus tamen aliud significare
vult, vt iam ostendimus. Nec satis intelligo,
quomodo effusio vnguenti materialis facta spiritu
charitatis, & religionis possit occidere.

Tertio obseruandum est, falsam esse quorun-
dam sententiam, qui affirmant cum Iudeis, in
omni loco veteris testamenti contineri aliquid
prius gestum in priori populo, quod deinde figura
sit eius, quod in Euangelio futurum erat: sunt
enim quædam testimonia veteris testamenti, quæ
in literalis, & primario sensu propheticè accipien-
da sunt de futuris sub nono, vt tradit Tertullianus
libr. de resurrectione carnis, à capite 26. & libro
contra Iudeos, cap. 7. & sequentibus, & contra
Marionem lib. 3. cap. 3. quale existimat esse Hier-
onymus illud Isaia cap. 7. *Ece Virgo concipiet, &c.*

Hoc autem genus interpretandi Scripturam,
quod hisce temporibus à quibusdam in Hispania
nostra, nescio quo spiritu, cepit edoceri, olim
contra Theodorū Mopsuestiæ Episcopum dam-
natum fuisse à Pontifice Vigilio in synodo Roma-
na, cui viginti Episcopi interuerunt constat ex
collectione variarum epistolarum Pontificum,
quam Antonius Augustinus Archiepiscopus
Tarraconensis ex Bibliotheca Vaticana descripsit.
Meminit etiam huius damnationis notus Fran-
ciscus Turrianus in cap. 5. 2. libri Apostolicarum
constitutionum Clementis Romani, vbi aliquos
refert locos, quos in hunc sensum Theodorus
explicabat: nec ad ea, quæ in nouo testamento fu-
tura erant applicare volebat.

Quarto

Abulen.
Chrysoft.

Hieronym.
Origenes
Ad Heb. 13.

Augustin.
16.

In nouo te-
stamento
mysticus
sensus in-
uenitur.

Quarto nota, mysticum sensum non tantum repetiri in veteri testamento, sed etiam in nouo, cuius oppositum putauit Abulen. q. 28. in cap. 13. Matth. & vt omitam id, quod Chrysoft. dicit de ingressu Christi in Hierusalem, Matt. 21. nimirum ira Christum antiquorum prophetias impleuisse, vt alterius ipse prophetia daret initium, in quo facto mysterium etiam intelligunt Hieronymus, & Origenes, sufficiat nobis huius rei manifestum testimonium ad Hebræos 13. *Exeamus & nos extra castra.* &c. vbi Apostolus interpretatur Christum non sine mysterio extra portam ciuitatis passum fuisse. Fateor tamen in veteri testamento, quod plenum sit prophetiis, & figuris, plura esse testimonia, sub quibus mysticus sensus continetur.

Cæterum adducit Abulen. Augustinum, qui libro de utilitate credendi, cap. 3. non de Scriptura vniuersim, sed de veteri testamento solum dixit, quatuor illis modis superius enumeratis tradi, atque doceri: intellexit ergo in nouo testamento sensum mysticum non inueniri. Respondeo, primum Augustinum ibi non agere de sensibus Scripturæ, vt i. cap. probatum est, sed tradere diuersos modos tractandi Scripturam. Deinde dico, ita illud asserere Augustinum de veteri testamento, vt non neget de nouo: ideo autem de veteri mentionem potius fecit, quod hæc sensuum varietas in eo frequentior sit.

CAP. V.

Quomodo mysticus sensus utilis sit ad argumentum.

Castro.

Hieronym.

Quando
mysticus
sensus ad
conuenien-
dum messi-
cæ: quan-
do efficien-
tatem ha-
beat.
Dionysius,
17.

Luth. 1.
1. Petri 2.

Verum enimvero, quod ad nostrum spectat institutum, certum apud omnes est, sensum litteralem ita esse manifestum, vt inde efficacissima ducantur argumenta, ad fidei dogmata comprobanda, sicut recte admonet Alphonsus de Castro i. libro contra hæres. cap. 3. contra vero sensum mysticum non ita deferuire, id quod videtur docuisse Hieronym. lib. 2. in Matth. tractans illud c. 13. de fermento, quod abscondit mulier, &c. vbi postquam applicauit ad Trinitatem subiungit: *Pius quidem sensus, sed nunquam parabola.* & dubia enigmatum intelligentia potest ad auctoritatem dogmatis proficere. In quem sensum Dionys. etiam in epistola ad Policarpum dixisse videtur: *Mystica Theologia non arguit:* imo addit Alphonsus, errasse multos volentes ex sensu mystico suam doctrinam comprobare: exempla tamen, quæ ipse adducit, sunt hæreticorum, qui litteram perversè interpretantes in suam sententiam petrahebant, & vbi erat impropria, seu metaphorica locutio, sine illa Scripturam vsurpabant. Qua ratione Luth. ex illo 1. Petri cap. 2. *Vos autem, gens sancta, regale sacerdotium:* colligit omnes indiscriminatim Christianos sacerdotes esse ad offerendum Deo, non solum orationis, & bona opere, quæ latiori quadam significatione sacrificia dicuntur, sed etiam proprium, & verum altaris sacrificium, quod solum est sacerdotum in Ecclesia Dei consecratorum.

August.

Verum cum mysticus sensus sit etiam ex intentione Spiritus sancti, cum de eo nobis constat, sicut in locis, vbi aut Christus Dominus, aut Evangelicus Scriptor ipsum elicit, absque dubio ita efficaciter nobis deferuire potest, atque literalis: id quod ipse etiam Alphonsus expresse notauit, & ex verbis Augustini epist. 48. deducere sibi visus est: inquit enim, *Quis autem non impudentissime ni-*

tatur aliquid in allegoriam positum pro se interpretari, nisi habeat & manifestissima testimonia, quorum lumine manifestentur obscura? Augustinus tamen eo loco non de mystico sensu, sed de literali per metaphoram, seu, vt ipse vocat, allegoriam significato, loquitur: de hoc ergo, quando obscurus est, & non constat per manifesta indicia, inquit, impudentissime pro se hæreticos illum interpretari, sequentes tantum litteræ corticem, vt in exemplo, quod ipse adducit, apparet. Donatistæ enim, qui Africæ partes habitabant, apud se esse veram Ecclesiam contendebant, in cuius confirmationem afferbant illud, Canticum 1. *Vbi pasceas, vbi cubes in meridie,* quod partim spiritualiter, nempe de Ecclesia, partim etiam ad litteram intelligentes de meridionali plaga, impudentissime pro se allegabant.

Vera est nihilominus prædicta sententia Alphonsi de Castro, cum asserit, mysticum sensum ad argumenta Theologica inutilem esse, nisi ex alio Scriptore sacro de ipso constet. Adde, vel nisi communis Patrum sententia in eum sensum, locum interpreteretur: sic enim magni momenti est, sicut etiam literalis. Quia tamen, vt plurimum, de illo non ita constat, sicut de literali, in omnibus locis, ideo inutilis censetur ad arguendum, quia nobis incertus est.

Porto ipsi Scriptori sacro, testimonium antiquioris Scripturæ, quo in sensu mystico utitur, bifariam seruire potuit. Primum ad illustrandum historiam, vt patet ex dictis in disputat. 14. cap. 4. qua ratione assertur illud Osee 11. *Ex Aegypto vocaui filium meum,* & alia ibi enumerata. Deinde seruire potuit tale testimonium, quoties de sensu mystico iam antea constabat: sicut diximus de illo Exod. 12. *Os non comminuetis ex eo:* vel quando facili ratione talis sensus colligi poterat: sicut ex illo Deuteronom. 23. *Non alligabis os boni viri tui:* deducit Paulus ministros Ecclesiæ alendos esse, vt cap. 2. notauimus: atque hoc modo utilis fuit Scriptori sacro mysticus sensus ad arguendum contra omnes suæ ætatis infideles: sicut etiam sensus accommodatius utilis esse potuit optima ratione naturali confirmatus, vt disput. illa 14. cap. 5. dictum est.

DISPUTATIO XVII.

An sub eadem littera plures sensus literales continentur.

Sub eadem littera nunquam esse, plures sensus literales, docuit Michael Medina, cap. 1.

Sub eadem littera esse plures sensus literales communis opinio fert, cap. 2.

Adhibita quadam moderatione posterior sententia probatur, cap. 3.

Solutio argumentorum vtriusque opinionis, cap. 4.

CAP. VI.

Sub eadem littera nunquam esse plures sensus literales, docuit Michael Medina.

Cum inter cæteros Scripturæ sensus literales ad arguendum præcipuus sit, superest, vt examinemus id, quod proposuimus. Plurimum enim refert nosse, an sub eadem littera vnicus tantum sensus, vel plures contineantur literales, vt sciamus eum elicere, qui nostræ disputationi magis conuenit: in præsentem vero corrouerſia, duæ tantum sunt opiniones. Prior est Michaelis Medina,